

Vastaus vireillepanovaatimukseen vesilain mukaisesta menettelystä, Pohjois-Karjalan Sähkö Oy, Palokin voimalaitos, kalatalousvelvoitteen ja istutusvelvoitteen muuttaminen, Heinävesi

Taustaa

Palokki sijaitsee Suomen suurimman vesistöalueen Vuoksen alueen keskiössä. Palokin koskijakso yhdistää Juojärven reitin Heinäveden reittiin, jonka kautta vedet virtaavat edelleen Saimaan päältäaseen. Vapaa vesiyhteys reittien väliltä katkesi vuonna 1961, kun alun perin Outokummun kaivoksen energiantuotantoa varten rakennettu Palokin vesivoimalaitos valmistui. Palokin voimalaitoksen rakentamisen seurauksena Juojärven reitiltä virtaava vesi valjastettiin kokonaisuudessaan voimatalouden käyttöön. Vaelluskalat menettivät laajat lisääntymis- ja tuotantoalueet sekä kalojen vaellusyhteys Heinäveden ja Juojärven reittien välillä estyi totaalisesti.

ELY-keskuksen vastaus vaatimukseen

Pohjois-Savon ELY-keskus vastaa Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piirin ja muiden allekirjoittaneiden vireillepanovaatimukseen Palokin voimalaitoksen kalatalousvelvoitteen muuttamiseksi seuraavaa.

Vuonna 2022 Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon ELY-keskukset käynnistivät maa- ja metsätalousministeriön toimesta laajan selvityshankkeen Palokin alueen kalataloudellisista kehittämismahdollisuuksista. Selvitystyö piti sisällään sekä kalataloudellisia esisuunnitelmia eri kunnostusvaihtoehdoista että myös arvion Palokin merkityksestä sähköverkoille, sähköntuotannolle ja matkailun kehittämiseksi. Selvitystyön tuloksena syntyi ensimmäistä kertaa konkreettiset suunnitelmat ja arviot, että niiden perusteella voitiin tehdä tietoon perustuvia päätöksiä alueen kehittämistoimenpiteistä. Selvitystyö korosti, että voimalaitoksen omistaja Pohjois-Karjalan Sähkö Oy päättää alueella tehtävistä kehittämistoimista.

Edellä mainitusta selvitystyöstä valmistui keväällä 2023 lukuisia konsulttien ja viranomaisten laatimia suunnitelmia, arvioita ja lausuntoja. Kalatalouden osalta merkittävin suunnitelma oli insinööritoimisto Jami Aho Oy:n ja Apajax Oy:n laatima esisuunnitelma **Palokin voimalaitospadon purkamisesta ja koskien ennallistamistoimenpiteiden sekä ohitusuoman suunnittelusta (4.5.2023)**.

Keväällä 2023 valmistunut esisuunnitelma oli perusteellinen ja kattava, mutta sisälsi osin puutteellisia maastomallin tietoja ja mittausaineistoja esisuunnitelman laatimisen ajankohdan vuoksi. Pohjois-Savon ELY-keskus tilasi tarkentavia ja täydentäviä maastomittauksia ja suunnitelmia Palokin koskien ennallistamisen esisuunnitelmaan sen jälkeen, kun asia kirjattiin hallitusohjelmaan. Tarkentava esisuunnitelma valmistui

10.1.2025

30.4.2024: Heinäveden Palokin voimalaitospadon purkaminen sekä koskien tuotantoalan optimointi lohikaloille, esisuunnitelma II.

Kesäkuussa 2023 Palokin alueen ennallistaminen kirjattiin pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan.

Hallituksen ohjelmassa todetaan:

- Nykyaikaiset kalatalousvelvoitteet toteutetaan myös pienten patojen osalta. Hallitus päivittää vesilakia siten, että vanhojen vesilupien päivityksen lisäksi niin sanotuille nollevelveloitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita. Hallitus vastaa vesipuidedirektiivin vaatimukseen kansallisella lainsäädännöllä. Hallitus sujuvoittaa kalatiehankkeiden etenemistä sekä mahdollistaa kokeiluja ja pilotointeja vesistöissä. **Yhteistoiminnassa alueen toimijoiden kanssa hallitus edistää Heinäveden Palokin koskien ennallistamista uhanalaisten kalakantojen elvyttämiseksi. Samalla edistetään alueen kestävä matkailua.**

Hallitusohjelman kirjauksen myötä Palokin alueen ennallistaminen ja sitä koskevat suunnitelmat ja neuvottelut siirtyivät valtioneuvostolle. Selvitysmieheksi nimettiin Esa Härmälä. Selvitysmiehen raportti valmistui 26.1.2024: **Palokin koskien ennallistamisen toteutusmahdollisuudet.**

Selvitysmiehen raportin valmistumisen jälkeen Palokin koskien ennallistamista ja voimalaitoksen ostamista koskevat neuvottelut ovat valtioneuvoston kanslian ja yhtiön välisiä asioita. Mikäli neuvottelut päättyvät Palokin koskien ennallistamiseen ja padon purkamiseen, toimeenpano kuuluu valtioneuvoston asettamalle organisaatiolle. Tässä vaiheessa Pohjois-Savon ELY-keskuksella ei ole toimeksiantoja tai keskeneräisiä suunnitelmia Palokin koskiin liittyen.

Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen katsoo, että Palokin alueen ennallistaminen ja voimalaitospadon purkaminen on vaelluskalakantojen kannalta tavoiteltavin ja vaikuttavin ratkaisu. Palokin kalatalousvelvoitteen muuttaminen on vaikuttavuudeltaan toissijainen ja haastava. Kalatalousviranomaisen arvioi velvoitteen muuttamista yhtiön ja valtioneuvoston neuvottelujen jälkeen, mikäli Palokin alueen ennallistamisessa ei saavuta tulosta.

Allekirjoitukset

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt johtava kalatalousasiantuntija Teemu Hentinen ja ratkaissut kalatalouspäällikkö Timo Takkunen.

Merkintä sähköisestä hyväksynnästä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Jakelu

- Suomen luonnonsuojeluliitto, Pohjois-Karjalan piiri

Tämä asiakirja POSELY/1021/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/1021/2023 har godkänts elektroniskt

Takkunen Timo 10.01.2025 15:24

Hentinen Teemu 10.01.2025 11:02